

SVAR TIL OVERINGENIØR HENTZEN.

Af Henry Stjernqvist.

Herr Overingeniør Hentzen har i nærværende Bind S. 137 ff. fremsat nogle kritiske Bemærkninger til mine Betragtninger over Elektricitetsværkernes Prispolitik. Herr Hentzens mangeaarige fortjenstfulde Arbejde indenfor Københavns Elektricitetsværker bevirker, at hans Udtalelser maa fremtræde med betydelig Vægt.

Først vil jeg til Begrundelse for min Indtrængen paa Elektroteknikernes Omraade fastslaa, at Værkernes Tariffer viser en beklagelig Tendens i Retning af at blive mere indviklede og uoverskuelige, og dette til Trods for, at „Tarifspørgsmaalet i de sidste 30 Aar har været erkendt af Elektricitetsfolk som uhyre vigtigt“. Hvis jeg var maliciøs, vilde jeg som Aarsag til den beklagelige Udvikling henvise til et lille Indlæg i „Elektroteknikeren“, hvori en Indsender slaar til Lyd for saadanne Tariffer, som kan skaffe „Faget mere Arbejde“. Overfor Teknikerne er denne Forklaring dog sikkert meget ubillig, idet man snarere kan pege paa, at en Elektricitetsværksbestyrer ofte anser det for en Æressag at udarbejde en splinterny Tarif, der afviger saa meget som mulig fra de bestaaende. Men hvad Grundene nu end kan være: jeg er ganske uenig med Herr Hentzen i, at „der overalt arbejdes paa en rationel Ordning af Elektricitetstarifferne“.

Ligeledes er jeg uenig med Herr Hentzen i, at den tekniske Udvikling ikke bør komme Elektricitetsforbrugerne alene til gode, men „alle Kommunens Borgere til gode som saadanne“. At en Kommune i Depressionstider griber til det Midde at lægge en indirekte Skat paa Elektricitetsforbrugerne ved høje Priser, er der vel ikke meget at sige til; men som almindeligt Princip vil en saadan Prispolitik, der iøvrigt fortrinsvis er gaaet ud over Lysforbrugerne, utvivlsomt være uheldig — i hvert Fald set fra et demokratisk Synspunkt. Herr Hentzen

bemærker i denne Forbindelse, at Forbrugerne har høstet enhver ønskelig Fordel af den tekniske Udvikling, da Lysprisen i de store Byer er sunket til $\frac{1}{8}$ à $\frac{1}{8}$ i de sidste 40 Aar, og naar Prisen saa for Resten ikke er højere i den store By end i den lille By — hvad kan Forbrugerne da forlange mere? Saadanne Udtalelser vilde efter min Opfattelse aldrig være fremsat af en Ingeniør ved en af vore Oplands-Andelscentraler, hvor Formaålet ikke er Oparbejdelsen af et Overskud, men udelukkende at tjene Forbrugerne. I Modsætning hertil har de fleste Byelektricitetsværker ført en saa kraftig Monopolprispolitik, at de samlede Indtægter har udgjort indtil det dobbelte af de samlede Udgifter.

Endvidere er jeg uenig med Herr Hentzen i, at Konkurrenceprincippet ikke mere spiller nogen Rolle. For det første maa jeg henvise dels til Erhvervstællingen i 1925, hvorefter der af Industriens samlede 438000 HK i Kraftmaskiner kun var 185000 i Elektromotorer, og dels til Landbrugstællingen i 1923, hvorefter der var 40000 Elektromotorer, 15000 Petroleums-motorer, 11000 Vindmøller og -motorer o. s. v. Og dernæst og navnlig til selve Elektricitetsværksstatistiken, hvorefter Elektricitetsproduktionen paa saadanne Værker, der kun producerer til eget Forbrug (Cementfabriker, Automobilfabriker, Frihavnen, Burmeister & Wain m. v.) i 1927—28 udgjorde ikke mindre end 170 Mill. kWh mod 288 paa de egentlige Elektricitetsværker, der videresælger Elektriciteten til Forbrugerne. Paa Forhaand vil mange maaske mene, at det vilde være en naturlig Opgave for de offentlige Elektricitetsværker at forsyne ogsaa den Del af Landets Forbrug, der for Øjeblikket produceres paa de nævnte private Værker, men heroverfor er det, jeg maner til Forsigtighed, idet den ingeniørmæssige Ærgærrighed m. H. t. stor Produktion ikke bør føre til, at Værkerne leverer billig Elektricitet til saadanne Storfbrugere paa de øvrige Forbrugeres Bekostning. I Modsætning hertil betegner Herr Hentzen en Tarifiering, hvorefter Storfbrugere kun skal betale Tillægsudgifterne — og altsaa ikke bære nogen Andel af Generalomkostningerne — for „forretningsmæssig rigtig“.

Herr Hentzens Betragtninger om Afskrivningsprocenter forekommer mig ikke at indeholde nogen Kritik mod min Opfattelse, der gaar ud paa, at det faktisk — desværre — er umuligt at opstille almindelig anerkendte Procenter, saa længe den tekniske Udvikling ikke er nogenlunde afsluttet. Man maa derfor gaa den Vej gennem en Aarrække forsøgsvis at arbejde med visse vedtagne Procenter, men hvis Erfaringen lærer, at

de er forkerte, maa de selvfølgelig ændres paa et eller andet Tidspunkt.

Herr Hentzens Betragtninger over Benyttelsestiden¹⁾ kan jeg i og for sig tiltræde og maa derfor blot tilføje, at jeg ikke har været uvidende om Betydningen af dette Begreb. Det berører blot ikke — som af Herr Hentzen hævdet — mine Betragtninger over Forholdene paa et Landelektricitetsværk, idet der her ikke er den Forskel paa Benyttelsestiden for Lys og Kraft, som Herr Hentzen ud fra sine Erfaringer anfører som gældende i Byerne.

Mine Udtalelser om Formen for Efterspørgselskurven for Lyselektricitet bygger paa temmelig indgaaende Studier over Landcentralernes statistiske Oplysninger, og jeg haaber i en nær Fremtid andetsteds at kunne forelægge Resultaterne af disse Undersøgelser. Jeg skal derfor blot gentage, at Forbruget af Lyselektricitet formentlig ikke varierer efter en konkav, men efter en konveks Hyperbel, eller sagt paa en anden Maade: Hvis Forbruget af Elektricitet til Lys stiger med 1 Mill. kWh ved en Prisnedsættelse paa 5 Øre, vil Forbruget maaske kun stige med ialt 1800000 kWh ved en yderligere Prisnedsættelse paa 5 Øre.

Og endelig vedrørende Overingeniør Hentzens Tvivl overfor Nationaløkonomernes Evne til at hjælpe Elektricitetsværkerne i Tarifspørgsmaalet: Hvis man for 20—30 Aar siden havde søgt Raad hos Nationaløkonomerne om Tarifspørgsmaalene, er det min Opfattelse, at der slet ikke vilde have været noget Spørgsmaal i Dag. Nu synes det mig derimod haabløst, selv ved Nedsættelse af nok saa mange Udvalg og Kommissioner, at finde Vejen tilbage til den klare og simple Tarif, som Overingeniør Hentzen og jeg er enige om, bør være Idealet; thi ligesom gamle Skatter er „gode“ Skatter, vil gamle Tariffer efterhaanden blive „gode“ Tariffer.

¹⁾ Den danske Elektricitetsværksstatistik, der udarbejdes i Samarbejde med Elektricitetskommissionen og Elektricitetsværksforeningen, kalder Brøken Aarsforbrug divideret med Maksimum — i Hentzens Indlæg er Tæller og Nævner ombyttet — for Benyttelsestid pr. maximal kW. Ved Benyttelsestid alene forstaar man almindeligt Brøken Aarsforbrug divideret med den samlede Tilslutningsværdi i kW. Det forekommer mig heldigst at bevare den eengang vedtagne Sprogbrug.